



## مطبوعات کودکان و نوجوانان از 1299 تا 1357

پدیدآورده (ها) : طاهراحمدی، محمود

کتابداری، آرشیو و نسخه پژوهی :: گنجینه اسناد :: بهار و تابستان 1377 - شماره 29 و 30  
از 94 تا 101

آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/92210>

دانلود شده توسط : سارا سلطانی

تاریخ دانلود : 12/08/1395

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.



پایگاه مجلات تخصصی نور

[www.noormags.ir](http://www.noormags.ir)



افزایش تدریجی مدرسه‌ها که با ازدیاد روزافزون کودکان و نوجوانان باسواد همراه بود؛ کسانی وظیفه خود دانستند تا برای دستیابی به اهداف تربیتی، قلم به دست گیرند و مطالب خواندنی برای دانش‌آموزان فراهم کنند و به شکل مجله در دسترس آنها قرار دهند.

از نخستین تکاپوهایی که در این باره به انجام رسید، انتشار دو مجله «علم و تربیت» و «علم و اخلاق» بود.

علم و تربیت را میرزا حسین خان پرتو در شیراز منتشر کرد. در سرمقاله شماره اول آن (محررم ۱۳۳۹ ق / سنبله [شهریور] ۱۲۹۹ ش) پس از شرحی کوتاه در تعریف علم و هدف مجله که «ادخال علم و تربیت اروپاییان است در یک سلسله از لکتور (قرائت)‌های ساده که برای قارئین غیر آشنای به اصطلاحات فنی فهم آن آسان باشد...» چنین نوشت:

«چون پسران و دختران قسمت اعظم جامعه امروز و فردا را تشکیل می‌دهند و اکثریت آنان که خواندن و نوشتن را می‌دانند در این جنس یافت می‌شوند و امید تاثیر تربیت تنها به آنهاست، لذا این مجله به دو قسمت علیحده به اسم پسران و دختران انقسام می‌یابد.»

فهرست مطالب شماره اول بر روی جلد مجله چنین است: تمهید، قسمت پسران: نتیجه سعی و مجاهدت، حفظ الصحه، صنایع و اختراعات جدید، اخلاق، رباعی.

رویکرد ما در این نوشتار، بررسی پیشینه نوشته‌های چاپ شده برای کودکان و نوجوانان است. مجموعه‌ای از این نوشته‌ها را که به صورتی مستقل، در دوره‌های زمانی مشخص (هفته، ماه و ...) منتشر گردد، مجله می‌دانیم. مجله، معمولاً با زمان پیش می‌رود؛ نوشته‌های آن کوتاه، ساده و قابل فهم است. کودکان و نوجوانان با خواندن مجله می‌توانند در کلاس و جمع دوستان اظهار وجود کنند. مجله تصویرهایی گوناگون و گیرا دارد و بهای آن نسبت به کتاب، ناچیز است. مطالعه بیشتر مجله‌ها نیاز به حضور ذهن کامل ندارد و به آسانی می‌توان همه جا و همه وقت آن را خواند. از این رو، کودکان و نوجوانان، مانند بسیاری از بزرگسالان به خواندن مجله بیش از دیگر مطالب خواندنی گرایش دارند<sup>(۱)</sup>.

از زمان انتشار نخستین روزنامه در ایران، بیش از یکصد و پنجاه سال می‌گذرد، اما تاریخ پیدایش مجله‌های ویژه کودکان و نوجوانان، بسی کوتاه‌تر از مجله‌های بزرگسالان است.

پس از مشروطیت و بازگشت آرامش نسبی، روند تأسیس و گسترش مدارس جدید که بنیان آن از پیش نهاده شده بود، صورت جدی‌تری به خود گرفت و فرایند آموزش در مدارس کشور، قانونمند شد. در ۱۲۹۰ ش. وزارت معارف، دوره تحصیلات ابتدایی را شش سال تعیین کرد و در فروردین ۱۲۹۲ سازمان آموزش همگانی را مرکب از دو دوره شش ساله ابتدایی و متوسطه دانست. از آن پس، با اجباری شدن تحصیلات ابتدایی و



«... من با چند سال کوشش و رفع موانع توانستم وسایل انتشار این مجله را فراهم سازم. مجله دختران ایران چنان که از نامش معلوم می‌گردد، برای نشر آثاری است که دوشیزگان این سرزمین را به سرچشمه انسانیت نزدیک می‌سازد و به شاهره سعادت و حیات ابدی هدایت می‌نماید...»

بیشتر مقاله‌های مجله را نویسندگان معروفی مانند: حسین کاظم‌زاده ایرانشهر، رشید یاسمی، سعید نفیسی و صدیقه دولت‌آبادی می‌نوشتند.<sup>(۷)</sup> در همین هنگام، معدودی از مجله‌های ویژه بزرگسالان در بعضی از شماره‌های خود، صفحاتی چند را به کودکان و نوجوانان اختصاص داده بودند. مجله هفتگی «نسیم صبا» به مدیریت حسین کوهی کرمانی از نخستین مجله‌هایی بود که در این راه گام برداشت و مطالبی برای بچه‌ها نوشت. برای نمونه در شماره اول سال هشتم (تیر ۱۳۰۹) زیر عنوان «سوال حسابی از شاگردان مدارس ابتدایی» پاسخ به یک مسأله ریاضی و دو چیستان، به مسابقه گذاشته شده بود. در شماره بعد که نام برندگان به آگاهی رسیده بود اسامی دانش‌آموزان کلاس ششم ابتدایی و اول متوسطه دیده می‌شود.

در شماره چهارم، سال دهم (مهر ۱۳۱۱) با رباعی زیر که گمان می‌رود از سروده‌های کوهی کرمانی باشد به شیوه آموزش مستقیم به کودکان پند می‌دهد:

ای طفل عزیز اگر تو علم آموزی

بی‌شبهه که گنج شایگان اندوزی  
هر لحظه ز عمر خود که دادیش هدر

از کرده خود شوی پشیمان روزی  
با این همه، اسناد موجود در سازمان اسناد ملی ایران نشان می‌دهند که نخستین تلاش در راه ایجاد مجله‌ای برای کودکان از سوی بانویی به نام توران دخت ثقفی به عمل آمد. (بهار ۱۳۱۲) وی که نام «اطفال ایران» را برای مجله خود برگزیده بود، برای گرفتن امتیاز آن - که هیچ‌گاه موفق به دریافتش نشد - در نامه‌ای خطاب به «مقام محترم وزارت جلیله معارف» نوشت:

«مجله‌ای در نظر دارم هر هفته به طبع رسانم به نام اطفال ایران، این مجله؛ ادبی، تحصیلی، اخلاقی و تفریحی خواهد بود و خطاب آن به تمام اولادان ایران، خواه در خود مملکت و خواه در خارجه خواهد بود. موضوعی راجع به نسوان یا طرفداری آنان در آن طبع نخواهد رسید و ترقی دختران یا طرفداری از آنان را ذکر نخواهد نمود... ولی مقصود من فقط «اطفال ایران» از سن طفولیت تا سن بیست و آنچه که در زندگی راجع به آنان و ممکن است برای اطفال کوچک و

قسمت دختران: زن امروزی، تدبیر منزل، پرستاری، معالجات خانگی، زنان مشهور، ژاندارک<sup>(۸)</sup>.

«علم و اخلاق» به صاحب امتیازی حبیب‌الله آموزگار، مجله‌ای بود وابسته به «جمعیت علم و اخلاق» شماره اول آن در برج دلو [بهمن] ۱۲۹۹ در تهران منتشر گردید. اغلب مقاله‌های آن مربوط به اخلاق و به منظور ترویج علوم اخلاقی و تهذیب اخلاق محصلین و جوانان نوشته می‌شد.<sup>(۹)</sup>

پیداست، بیشتر نوشته‌های این مجله‌ها برای جوانان بود؛ اما نوجوانان پایه‌های اول و دوم مدارس متوسطه نیز می‌توانستند از خواندن آنها برخوردار شوند و بهره‌برگیرند.

در پی چنین کوششهایی که به ندرت در گوشه و کنار به انجام می‌رسید، نشریاتی نیز به پایمردی گردانندگان برخی از دبیرستانها منتشر می‌شد که دانش‌آموزان هم در تهیه مطالب و نوشتن مقاله، نقشی درخور به عهده داشتند. ظاهراً برای نخستین بار در ۱۳۰۵ ش. مجله‌ای از این دست با نام «جوانان ایران» به صاحب امتیازی محمدحسین میرزای فرهی بنیاد و بخش شد. این مجله از جمله نشریات کالج البرز تهران - وابسته به هیأت میسیونری کاتولیک امریکا در ایران - به شمار می‌رفت و مطالب آن را که بیشتر درباره رویدادهای مدرسه بود، دانش‌آموزان دبیرستان به دو زبان فارسی و انگلیسی می‌نوشتند.<sup>(۱۰)</sup> با این که جوانان ایران، هیچ‌گاه پی در پی منتشر نشد، اما خوش درخشید و رفته رفته پرآوازه گشت. ادامه انتشار آن تا شهریور ۱۳۲۰ نشانی از این سخن دارد. گویا تجربه موفقیت آمیز جوانان ایران بود که کسانی از دست‌اندرکاران امور فرهنگی برخی از مدارس متوسطه را واداشت تا نمونه آن را در دبیرستان خود، به چاپ برسانند.<sup>(۱۱)</sup>

پس از جوانان ایران، احمد امین مجله «پیش آهنگی ایران» را در ۱۳۰۶ منتشر کرد. روی جلد هریک از شماره‌های آن نوشته شده بود: «مجله‌ای است تربیتی که در تکمیل روحیات و تقویت حیات پیش آهنگی ایران می‌کوشد». شعار مجله هم حدیث زیر بود که آن را روی جلد به چاپ رسانده بودند:

«ادبوا اولادکم بغیر آدابکم، لانهم خلقوا الزمان غیر زمانکم»<sup>(۱۲)</sup>  
[فرزندان خود را به غیر آداب و سنن خود تربیت کنید، زیرا آنها برای روزگاری متفاوت از زمان شما آفریده شده‌اند.]

در این میان مجلاتی هم برای دختران منتشر می‌شد. از نامی‌ترین آنها مجله ماهانه «دختران ایران»، به بنیادگذاری و مدیریت بانو زند دخت شیرازی بود. مدیر مجله در شماره اول آن که در اول مرداد ۱۳۱۰ ش در تهران به چاپ رسید، در بخشی از مقاله خود با نام «طرز تربیت دختران» موجد نوع تمدن ملت ماست» نوشت:



پناه مجله هر شماره  
۵ ریال

# کودکان

صاحب امتیاز و مدیر  
مهاسین روحانی نیشابوری  
لیسانس در علوم تربیتی و  
پروفسور محترم کودکان



اولادان بزرگ تا سن بیست سودمند و مفید واقع شود، خواهد بود. هر موقعی به مقتضی آن راجع به همان وقت صحبت خواهد شد. مثلاً حالا راجع به تابستان و سیلاب و تفریح و گردش و ذکر دروس خواهد بود و انشاءالله در آتیه راجع به مدرسه و به مناسبت هر عیدی راجع به همان عید و جشن تذکر خواهد شد. مختصر تمام اینها و موضوعات دیگری که ممکن است روح اطفال امروزه مملکت ما را پروراند خواهد بود... (۱۸)

با وجود این، سرآغاز پدیدار شدن و جنب و جوش واقعی مجله‌های کودکان و نوجوانان را باید پس از رخدادهای شهریور ۱۳۲۰ دنبال نمود. در پی سقوط رضا شاه و برچیده شدن بساط خودکامگی، تحول همه سویه‌ای در تاریخ مطبوعات ایران پدید آمد که نشانه آشکارش، انتشار روزنامه‌ها و مجله‌های بی‌شماری بود که به آسانی در دسترس همگان قرار می‌گرفت. از رهگذر این دگرگونی، کودکان و نوجوانان نیز بی‌بهره نماندند و گاه به گاه در میان ده‌ها عنوان مجله منتشر شده، مجله‌هایی چند برای آنها فراهم می‌شد و به چاپ می‌رسید. مثلاً مجله اطلاعات هفتگی در شماره ۳۲ خود (دوم آبان ۱۳۲۰) در صفحه‌ای با عنوان: «بچه‌ها این صفحه مال شماست» مطالبی درخور بچه‌ها شامل قصه، لطیفه، مسابقه، جدول و کاریکاتور، به چاپ رساند.

به همین شیوه مجلات دیگری مانند ترقی، قصه‌هایی برای خردسالان به چاپ رساندند که در روی آوردن کودکان و نوجوانان به خواندن مجله بی‌تأثیر نبود. استقبال از کار این مجله‌ها، سبب شد تا با انگیزه‌های متفاوت، کارشناسان امور تربیتی اطفال و اداره کل نگارش وزارت فرهنگ همراه با بخش خصوصی، مجله‌های ویژه کودکان و نوجوانان را یکی پس از دیگری، در دسترس بچه‌ها قرار دهند. برخی از این مجلات، توانستند نظر مخاطبان را به سوی خود جلب کنند و سالها با موفقیت به راه خود ادامه دهند.

«بازی کودکان» نمونه‌ای از یک مجله موفق بود که هشت سال منتشر شد. بررسی، نقد و تحلیل مجله‌های کودکان مجالی دیگر می‌خواهد؛ اما به طور کلی همین اندازه اشاره می‌شود که اشکال اساسی در کار بیشتر مجله‌های کودکان، نادرستی شناخت پدیده‌آوردندگان مجله، از کودک و نوجوان بود. نوشته‌های بیشتر این مجله‌ها که اغلب ترجمه آثار خارجی بود به لحاظ مراحل مختلف حیطه‌های یادگیری و انطباق مواد خواندنی با شرایط سنی و توانایی مخاطبان، در درست خواندن و فراگیری نسبی مطالب، سازگاری چندانی با معیارهای علمی نداشت. این خود شاید، یکی از اسباب تعطیلی بیشتر مجله‌ها بود. گو اینکه مشکلات مالی مجله‌ها نیز

شماره اول سال اول مهرماه ۱۳۲۳  
دفتر مجله خیابان پهلوی (امیریه سابق) مقابل کوی چالوس

همواره عامل مهمی در به تعطیل کشاندن آنها به شمار می‌رفت. از این رو یکی از علل انتشار بی‌درپی و آسیب ناپذیری مجلات وابسته به دولت و مجله‌هایی مانند کیهان بچه‌ها و دختران و پسران که وابسته به دو مؤسسه بزرگ مطبوعاتی بودند، روشن می‌شود.

مجله دانش آموز، نمونه‌ای از مجله‌های دولتی است که با بهایی اندک در بیشتر مدارس کشور پخش می‌شد. در صفحه ۳۴ شماره ۲۴ سال دوم این مجله (خرداد ۱۳۲۹) آمده است:

«اساساً این مجله فقط برای دانش آموزان تهیه می‌شود و قیمت آن چند برابر قیمتی است که بر روی آن گذاشته شده، ولی وزارت فرهنگ برای این که همه دانش آموزان بتوانند از



پاسخ از سئینه فشارکی دانش آموز کلاس ششم دبستان آزادی

## چگونه دانش آموزان

میتوانند بهداشت عمومی کمک کنند

هنگامیکه از مدرسه خارج میشدم و بسمت منزل خود عازم بودم راجع بوضع بهداشت نمق مینوادم که چطور میتوان به بهداشت همگانی کمک مؤثر و مفیدی نمود که جامعه را تا اندازه ای از عدم بهداشت جلوگیری نمایند در انسانی راه برخورد بیک عده بانوانی نمودم که لباسهای کتف خود را در آب جویبهائی که بسمت منازل افراد روانه بودشت و شوی مینمودند در حالیکه این آب داخل آب انبارهای منازل مسکونی اشخاص شده و از آن بهره مند میگردد آهسته آهسته باهزاران ترس و بیم بیانوان مذکور نزدیک شده و با زبان بی زبانی و اراکه ادله مبرهنه شروع بضررات و مفسد این عمل فبیح که تا اندازه ای میتوان گفت خود یکنوع از خبیثت است وارد گفتگو شده و آنها را تا اندازه ای منعم ساخته که بعد از این از ارتکاب این عمل شنیع خودداری نمایند پس از این وحله طی طریق نموده باز هل دیگری را مشاهده نمودم که صاحب مغازه ای بدون پاشیدن آب

شروع بجاروب نموده و گردوغباری در هوا پراکنده نموده که عابریان از مشاهده و استنشاق چنین گردوغباری منضجر شده بودند

مشاهده چنین عملی چنان مرا متاز و متالم نمود که چرا رعایت بهداشت خود را نینمایند چه بسا ممکن است با این گرد سل و میکربهای متعددی وجود داشته که بالنتیجه در هوای آزا که مورد تنفس عامه است میکرب آن داخل ریه آنها گردیده و آنها را مسلول و دچار هزاران امراض گوناگون مختلفه نماید

مرا وصف مراتب مضرات چنین عمل ناشایسته را در یادداشتی اعلام از تقعه نظر اخلاق که اجازه محاربه حضوری را نینداد روی تیر چراغ برق مقابل دکان صاحب مغازه گذاردم که شاید در اثر قرائت آن متنبه گردد

این مرحله هم بیایان رسید وارد منزل دائمی خود گردیدم سر تا پای منزل و افرادی که در آن خانه مسکون بودند برخلاف مصالح بهداشت عمومی

بقیه در صفحه ۱۲

سبب شده، بیکها همواره در شمار بهترین نشریاتی که تاکنون برای کودکان و نوجوانان انتشار یافته است قرار گیرد. مجلات بیک در قالب هفت مجله منتشر می شد. چهار مجله آن به کودکان و نوجوانان اختصاص داشت که ویژگیهایشان در فهرست زیر خواهد آمد. گفتنی است که این فهرست تنها آن دسته مجلههایی را دربر می گیرد که پس از شهریور ۱۳۲۰ تا پیروزی انقلاب اسلامی ایران در تهران به چاپ رسیده اند (۱).

\* \* \*

### آئین دانش آموزان:

مجله هفتگی. ضمیمه هفته نامه آئین. صاحب امتیاز (از این پس ص.ا) محمد تقی مقتدری. سردبیر (از این پس س.د) انوشیروان پویان. سال انتشار (از این پس فقط به عدد نوشته می شود) ۱۳۲۳ - ۱۳۲۶.

### اطلاعات دختران و پسران:

مجله هفتگی. از انتشارات مؤسسه اطلاعات. ۱۳۳۵. چهار صاحب امتیاز عوض کرد و هفت بار تغییر عنوان داد که عبارتند از:

۱. عکس و داستان - هفته نامه مصور. مخصوص کودکان.
۲. اطلاعات کودکان - س.د: حسین بنی احمد.
۳. اطلاعات دانش آموزان - س.د: جمشید وحیدی.
۴. اطلاعات کودکان (برای بار دوم) - س.د: بهرام افرهی.
۵. اطلاعات دختران و پسران.
۶. اطلاعات جوانان، مجله دختران و پسران.
۷. اطلاعات دختران و پسران (برای بار دوم) - س.د: نادر اخوان

حیدری.

اطلاعات دختران و پسران، در دی ماه ۱۳۴۰ «کتاب جیبی» ماهانه را که مجموعه ای از داستانهای ایرانی و خارجی بود برای خردسالان، کودکان و نوجوانان در ۲۷۶ صفحه منتشر کرد.

### بازی:

س.د: جعفر بدیمی، ۱۳۳۰.

### بازی کودکان:

دو بار در هفته، ص.ا: ابراهیم بنی احمد، ۱۳۲۴ - ۱۳۳۲ تعداد بازی کودکان در هر هفته ۱۵۰۰۰ نسخه بود. این تعداد در سال هشتم که پایان کار مجله است به شدت کاهش پیدا کرد و به ۳۰۰۰ نسخه در هفته



رسید. بازی کودکان دو بار نام خود را تغییر داد که به ترتیب عبارتند از :  
راهنمای آینده و جهان تربیت.

### بچه قشنگ:

مجله بهداشتی - اجتماعی، ویژه مادران و کودکان، ص ۱: سکینه و کیلی،  
مدیر: دکتر علی پریور، س.د: ایرج تیمور تاش، ۱۳۲۷ - ۱۳۲۸

### پیام شادی:

مجله ماهانه دینی، ویژه کودکان، از انتشارات دارالتبلیغ اسلامی قم، ص ۱.  
سید حسن شریعتمداری، س.د: سید هادی خسروشاهی و احمد فرزانه،  
۱۳۵۰.

### پیام کاوه:

هفته نامه ویژه نوجوانان، ص ۱: امیر هوشنگ عسکری، ۱۳۲۳

### پیک:

۱. پیک کودک - س.د: فردوس وزیری، مهر ۱۳۲۸  
برای خردسالان کودکان و دانش آموزان کلاسهای اول دبستان، شامل  
قصه، سرگرمی، شعر، نقاشی و علوم به زبان بسیار ساده، در هر شماره،  
سفارش و تأکید می شد که پدر و مادر یا آموزگار مجله را برای کودک  
بخوانند و توضیح دهند.

۲. پیک نوآموز - س.د: ایرج جهانشاهی، مهر ۱۳۴۶  
برای دانش آموزان کلاسهای دوم و سوم دبستان، شامل قصه، شعر،  
سرگرمی، نقاشی و مسایل ریاضی و علوم.

۳. پیک دانش آموز - س.د: ایران گرگین، دی ۱۳۲۳.  
برای کلاسهای چهارم و پنجم دبستان، شامل داستان، شعر، جدول،  
چستان، علوم، دین، رفتارهای اجتماعی، گفتگو با خوانندگان، ایرانشناسی.

۴. پیک نوجوانان - س.د: محمود محمودی، مهر ۱۳۵۱.  
برای دانش آموزان دوره راهنمایی، شامل داستان، شعر، جدول، علوم  
تجربی، علوم اجتماعی، مطالب دینی، پرسشهای درسی و پاسخ آنها،  
گفتگو با خوانندگان.

مدیر پیکها ایرج جهانشاهی بود. هر یک از این مجله ها با همکاری  
انتشارات فرانکلین، در هر سال ۱۵ شماره به چاپ می رسید.

### تحفه ها:

هفته نامه ویژه کودکان، ص ۱: ف مهم، ۱۳۳۲. (بنگرید به: خردسالان  
ایران)

## دانش آموز

برای دانش آموزان

از نشرات اداره کل نگارش وزارت فرهنگ

مجله ایست که هر با نژده روز یکبار منتشر میشود

مدیر: مشایخ فریدنی

سال اول شماره ۳ فروردین ۱۳۲۸

بها: دو ریال

### فهرست مندرجات

صفحه	موضوع
۳	دانش آموزان عزیز
۵	پادشاهی اردشیر
۶	میرزا قباغان امیر کبیر
۹	ورزش (شعر)
۱۰	دارالفنون
۱۷	چگونه تکالیف خود را انجام بدهید
۱۸	جوانان گمراه
۲۰	هنر در دنیای امروز
۲۲	فانوس داران
۲۵	معلم دهکده
۲۶	کارت تبریک چگونه و در کجا پیدا شد
۲۷	بهار عمر
۲۸	خبرهای فرهنگی
۳۰	یک شهر مصور
۳۱	نتیجه مسابقات سالیانه فوتبال آموزشگاههای پایتخت

« چاپ ۱۹۵۸ »

### تهران مصور کو چولوها:

مجله هفتگی، ویژه کودکان، ص ۱: مهندس عبدالله والا، ۱۳۳۶ - ۱۳۳۷

### جوانان آینده:

هفته نامه ویژه دختران و پسران، ص ۱: اختر حاتمی، (بنگرید به: نوباوگان)

### جهان تربیت:

مجله ماهانه تربیتی و آموزشی، ویژه نوجوانان و جوانان، ص ۱: ابراهیم بنی  
احمد، ۱۳۲۶



فرهنگ. مدیران به ترتیب: محمد حسین مشایخ فریدنی، ابراهیم ديلمقانیان، عباس یمینی شریف، اقبال یغمایی و حبیب یغمایی، ۱۳۲۷ - ۱۳۳۹

### زندگی هفتگی:

مجله هفتگی. مخصوص دانش آموزان. مدیر و سردبیر: سید حسین آموزگار، ۱۳۲۷

نام این مجله در هیچ یک از فهرستهای منتشر شده دیده نشد. سه نسخه از شماره های ۳، ۵ و ۶ اردیبهشت ۱۳۲۷ زندگی هفتگی، در اختیار نویسنده این سطور است.

### شنگول برای بچه ها:

هفته نامه فکاهی. ص. ۱: جواد میراحمدیان. س. ۵: حسین شایسته، ۱۳۲۲ - ۱۳۲۳

این مجله که با استفاده از امتیاز هفته نامه «شنگول» منتشر می شد، در شهریور ۱۳۲۲، یعنی پس از دو ماه انتشار، توقیف شد و پس از سه هفته، دوباره با نام مجله کودکان انتشار یافت.

### فرزند:

نشریه ماهانه ویژه کودکان. ص. ۱: سکینه وکیلی، مدیر: دکتر علی پرپور، ۱۳۲۸

مجله فرزند مدنی به جای «بچه قشنگ» منتشر می شد.

### کودک:

ص. ۱: عباس علی روحانی، ۱۳۲۲

### کودک:

مجله هفتگی، ویژه کودکان. ص. ۱: غلامرضا فنی، ۱۳۲۶

### کیهان بچه:

مجله هفتگی، ویژه کودکان. مدیر: عباس یمینی شریف، ۱۳۳۵

### مصور کارتون:

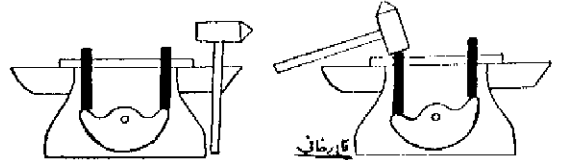
هفتگی، ویژه کودکان. ص. ۱: غوکاس نرسسیان. س. ۵: آ. آیسه، ۱۳۵۳

### مهر:

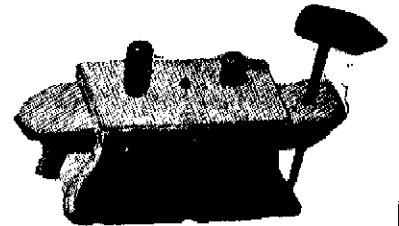
ماهنامه، ویژه نوجوانان. مدیر: صدیقه موسوی. س. ۵: اسماعیل پیمان،

## سرگرمی و کار دستي برای شاگردان سوم و چهارم و پنجم دبستانها

نو آموزان عزیز! باین سه شکل، خوب نگاه کنید و با مقوا یا نخته آنرا بسازید و با آموزگار محترم یا پدر و مادر عزیزتان نشان دهید. اگر کار دستي



شما مورد پسند ایشان بود و گواهی فرمودند که خودتان ساخته اید بنویسید تا جایزه ای برای شما بفرستیم شما بنویسید که يك وسيلتان را چگونه ساخته اید تا نام خط شمارا بنویسیم و هم بدانیم که در



نویسنده کی چقدر پیش رفته اید. اینهم يك کار دستي دیگر

عروسك درست کنید و آنرا روی يك فنر که حلقه حلقه روی هم باشد نصب نمايد و آخرین حلقه فنر را هم با میخ به جعبه محکم کنید.



اگر بادست کمی روی سر عروسك فشار دهید و در جعبه را ببندید هیچ معلوم نمیشود که در جعبه چیست اما همینکه در جعبه را باز کنید فوراً آسروتنه عروسك از جعبه بالا می آید.

### خردسالان:

هفته نامه، ویژه دانش آموزان. ضمیمه روزنامه فرمان منتشر می شد. ص. ۱: عباس شاهنده، ۱۳۲۱ - ۱۳۲۳

### خردسالان ایران:

هفته نامه ویژه بچه ها. با استفاده از امتیاز «نخچه ها» منتشر می شد. ص. ۱: ف. مهام، ۱۳۲۲

### دانش آموز:

هر پانزده روز یک بار منتشر می شد. نشریه اداره کل نگارش وزارت



وزارت کشور

استانداری سوم

شماره ۱۱۸۰/۱۷۶۸  
تاریخ ۳ شهریور ۱۳۲۴

محرمانه

ردیف استانداری استان ۳

شهریانه روبروی روزنامه نونها در روز ۲۴/۵/۲۸ آقای ویس کنسول انگلیس در تبریز با یک دستگاه سینما به  
دستگیر در تبریز با یک دستگاه سینما با هم وارد و مهمان آقای فرماندار بوده عصر آن روز مقداری روزنامه نونها و مجله دنیا بین اهالی توزیع و شب فیلم جنگ برلن و  
همه عصر آن روز مقدار روزنامه نونها و مجله دنیا بین اهالی توزیع و شب فیلم جنگ برلن و  
ردیف توزیع و شب فیلم جنگ برلن و  
شهریانه روبروی روزنامه نونها در روز ۲۴/۵/۲۸ آقای ویس کنسول انگلیس در تبریز با یک دستگاه سینما به  
دستگیر در تبریز با یک دستگاه سینما با هم وارد و مهمان آقای فرماندار بوده عصر آن روز مقداری روزنامه نونها و مجله دنیا بین اهالی توزیع و شب فیلم جنگ برلن و  
همه عصر آن روز مقدار روزنامه نونها و مجله دنیا بین اهالی توزیع و شب فیلم جنگ برلن و  
ردیف توزیع و شب فیلم جنگ برلن و  
شهریانه روبروی روزنامه نونها در روز ۲۴/۵/۲۸ آقای ویس کنسول انگلیس در تبریز با یک دستگاه سینما به  
دستگیر در تبریز با یک دستگاه سینما با هم وارد و مهمان آقای فرماندار بوده عصر آن روز مقداری روزنامه نونها و مجله دنیا بین اهالی توزیع و شب فیلم جنگ برلن و  
همه عصر آن روز مقدار روزنامه نونها و مجله دنیا بین اهالی توزیع و شب فیلم جنگ برلن و  
ردیف توزیع و شب فیلم جنگ برلن و

برابر اصل است  
۱۳۲۴

سند شماره یک

وزارت کشور، استانداری سوم، شماره ۱۱۸۰/۱۷۶۸، ۳ شهریور ۱۳۲۴، محرمانه  
اداره استانداری استان ۳ - شهرستانی اهر گزارش می دهد، روز ۲۴/۵/۲۸ آقای ویس کنسول انگلیس در تبریز با یک دستگاه سینما به  
اهر وارد و مهمان آقای فرماندار بوده، عصر آن روز مقداری روزنامه نونها و مجله دنیا بین اهالی توزیع و شب فیلم جنگ برلن و  
امور کشاورزی و کلیسای لندن به معرض نمایش گذارده و فردای آن روز پس از مشاهده بازار و محلات شهر و مقبره شیخ شهاب  
الدین به تبریز مراجعت نموده اند. کفیل شهرستانی استان ۳ - پاسیار ۲ محبی.  
برابر اصل است. [امضا]



**پانویس‌ها:**

- ۱ - دربارهٔ کودک، نوجوان و مجله، از جمله بنگرید به: لیلی ایمن. توران میرهادی و مهدخت دولت‌آبادی، گذری در ادبیات کودکان، چاپ پنجم، شورای کتاب کودک، تهران ۱۳۵۷، ص ۱۱۳ - ۱۱۷.
- ۲ - محمد صدر هاشمی، تاریخ جراید و مجلات ایران، چاپ دوم، انتشارات کمال، اصفهان ۱۳۶۳، ج ۴، ص ۳۹ - ۴۰.
- ۳ - همان کتاب، ج ۴، ص ۳۸.
- ۴ - همان کتاب، ج ۲، ص ۱۷۷ - ۱۷۸.
- ۵ - درباره اینگونه مجله‌ها از جمله بنگرید به: کاوه بیات، مسعود کوهستانی نژاد (به کوشش)، اسناد مطبوعات (۱۳۲۰ - ۱۳۸۶ ش)، انتشارات سازمان اسناد ملی ایران، تهران ۱۳۷۲، ج ۱، ص ۸۷ (مجله ادبی) و ص ۳۷۳ (مجله تربیت دختران).
- ۶ - محمد صدر هاشمی، همان کتاب، ج ۲، ص ۸۳ - ۸۴.
- ۷ - همان کتاب، ج ۲، ص ۲۸۰ - ۲۸۱ مقایسه شود با: کاوه بیات، همان کتاب، ج ۱، ص ۵۲۴.
- ۸ - کاوه بیات، همان کتاب، ج ۱، ص ۱۲۳ - ۱۲۴.
- ۹ - در تهیه و تنظیم این فهرست به ترتیب کتابهای زیر مورد استفاده و استناد قرار گرفت:
- الف - مسعود برزین، شناسنامه مطبوعات ایران (۱۲۱۵ - ۱۳۵۷ ش)، انتشارات بهجت، تهران، ۱۳۷۱.
- ب - حسین ابوترابیان، مطبوعات ایران (از شهریور ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۶)، انتشارات اطلاعات، تهران ۱۳۶۶.
- ج - غلامحسین صالحیار، چهره مطبوعات معاصر.
- د - راهنمای مطبوعات ایران (۱۲۱۵ - ۱۳۰۴ ش)، سید فرید قاسمی، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، تهران ۱۳۷۲.

**مهر کودک:**

ماهنامه، ویژهٔ کودکان. مدیر: پروانه نوازی، ۱۳۴۸  
از انتشارات بنیاد نیکوکاری شمس پهلوی

**نغمهٔ کودک:**

ماهنامه، ویژهٔ کودکان. س.د: اختر پور شیرازی، ۱۳۳۷ - ۱۳۴۰  
از انتشارات ادارهٔ کل نگارش وزارت فرهنگ.

**نویاگان ایران:**

هفته نامه، ویژه دختران و پسران. س.د: اختر حاتمی، ۱۳۳۱ - ۱۳۳۲  
این مجله یک بار توقیف شد و پس از آن با نام «جوانان آینده» منتشر گردید.

**نونهالان:**

در آغاز هفتگی و پس از آن دو شماره در هفته، ویژهٔ کودکان، ۱۳۲۲ -  
۱۳۲۶  
از انتشارات «خانهٔ پیروزی» وابسته به ادارهٔ انتشارات سفارت انگلستان در تهران. (دربارهٔ پخش رایگان نونهالان از سوی سفارت انگلیس، بنگرید به سند شماره یک).

**نونهالان ایران:**

هفتگی، ویژهٔ کودکان. ص.ا: ناصر مفنخم، ۱۳۳۰